

INDOKOLÁS

a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény és a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény módosításáról szóló törvény tervezetéhez

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

Ezen indokolás *a jogalkotásról* szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (6) bekezdése, valamint *a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről* szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. § (2) bekezdés *a*

A javaslat alapvető célja a külföldi állampolgárságú anyától Magyarországon született és egészségügyi intézményben hagyott kiskorúak vonatkozásában a magyar állampolgárság keletkezésére vonatkozó rendelkezések kiegészítése, figyelemmel a gyermekvédelmi tárgyú nemzetközi egyezményekben rögzített előírásokra és a nemzetközi gyakorlatban elfogadott protokollra is.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

1. §-hoz

A magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény (a továbbiakban: Áptv.) 3. § (3) bekezdése az ún. területi elvet hívja segítségül azoknak a gyermekeknek az esetében, akiknek szülei ismeretlenek vagy hontalanok, azaz nincs lehetőség a magyar állampolgárság vérségi alapon való megszerzésére. Ezek a gyermekek az ország területén való születéssel válnak magyar állampolgárokká.

Szükséges ugyanakkor az Áptv. 3. § (3) bekezdésének pontosítása azon gyermekek vonatkozásában, akik Magyarország területén külföldi állampolgárságú anyától születtek és a gyermek állampolgársága igazolására nem kerül sor, mivel a szülő a gyermeket a születést követően egészségügyi intézményben hagyta. Ezáltal a magyar anyakönyvi nyilvántartásba a gyermek születési eseménye azzal kerül bejegyzésre, hogy a gyermek állampolgársága ismeretlen.

A javaslat alapján ellenkező bizonyításig magyar állampolgárnak kell tekinteni a születést követően egészségügyi intézményben hagyott ismeretlen állampolgár gyermeket. Ezzel összefüggésben a javaslat meghatározza azt is, hogy egészségügyi intézményben hagyott gyermeknek azt a gyermeket kell tekinteni, akiről a gyámhatóság megállapítja, hogy örökbefogadható, mert az anya közvetlenül a gyermek születését követően a születendő gyermek haza nem adhatóságát megállapító döntés alapján, illetve gyermekvédelmi jelzés miatt vagy anélkül az egészségügyi intézményben hagyta, és az anya kórházi zárójelentése kiállításának napjától vagy ennek hiányában a gyermek egészségügyi intézményben hagyásától számított hat héten belül a szülő vagy a gyermek más hozzátartozója írásban vagy jegyzőkönyvbe foglalva nem tett olyan tartalmú külön nyilatkozatot a gyámhivatal felé, hogy a gyermeket az egészségügyi intézményből el szándékozik vinni.

Kiemelendő, hogy az új állampolgársági vélelem alapjául szolgáló tényállás nem azonos azzal az esettel, amikor a gyermeket a szülő a személyazonosságának feltárása nélkül az egészségügyi intézmény által arra kijelölt helyen (inkubátorban) hagyja. Ekkor ugyanis az Áptv. 3. § (3) bekezdés *b)* pontja alapján a gyermek ismeretlen szülőktől származó, Magyarországon talált gyermeknek tekinthető, így a magyar állampolgárság törvényi vétele már a hatályos szabály alapján beáll, függetlenül attól, hogy a gyermek egészségügyi intézményben hagyásától számított hat hét letelik-e.

Hangsúlyos továbbá, hogy az egészségügyi intézményben hagyott gyermekek állampolgárságának méltányos rendezését célzó javaslat összhangban áll a gyermekvédelmi tárgyú nemzetközi egyezményekkel, így a konzuli kapcsolatokról Bécsben, 1963. április 24-én elfogadott egyezmény kihirdetéséről szóló 1987. évi 13. törvényerejű rendelettel, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvénnyel, valamint a gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, Hágában, 1993. május 29. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 2005. évi LXXX. törvénnyel is.

Fontos összefüggés, hogy a javaslat szerinti vélelem kizárólag a nemzetközi egyezményekben rögzített előírások elsődlegessége mellett értelmezhető és alkalmazható. A gyámügyi és nemzetközi együttműködési eljárások keretében változatlanul lehetőség nyílik a hátrahagyott gyermek állampolgárságának megnyugtató tisztázására. A gyámhatóság a gyermek részére továbbra is gyermekvédelmi gyámot rendel, aki köteles a gyermek származási országa szerinti külképviselettel felvenni a kapcsolatot a gyermek állampolgárságának rendezése céljából, pozitív elbírálás esetén a kijelölt gyámhatóság indokolt esetben a gyermek repatriálása érdekében megteszi a szükséges intézkedéseket.

A javaslat szerinti jogi vélelem hat hét elteltét követően, a gyermek örökbefogadhatóságának hatóság által történő megállapítása után áll be, azonban a vélelem időbeli megkötés nélkül megdönthető, vagyis ha a gyermek külföldi állampolgársága – akár a nemzetközi együttműködési eljárások keretében, akár a szülő, közeli hozzátartozó hat hét elteltét követő jelentkezésével – ismertté és igazoltta válik, a javaslat szerinti vélelem megdől, a vélelmen alapuló magyar állampolgárság pedig megszűnik, ezáltal nem sérül a gyermek vérszerinti családban nevelkedéshez való joga, valamint a származás megismeréséhez való joga.

A vélelem megdönthetőségének azonban objektív korlátját jelenti a gyermek örökbefogadása, az örökbefogadás engedélyezését követően ugyanis a gyermek új személyazonosságot kap, az örökbefogadó szülők kerülnek szülőként anyakönyvezésre. Az örökbefogadással a gyermek személyazonossága megváltozik, ekkor a gyermeknek az Alaptörvény XVI. cikkben rögzített, megfelelő testi, szellemi és lelki fejlődéshez való joga elsőbbséget élvez a vérszerinti családban való nevelkedés jogához képest. Az érintett gyermek a származás megismeréséhez való jogát az örökbefogadott gyermekekkel egyező módon gyakorolhatja.

Összességében tehát megállapítható, hogy a javaslat szerinti vélelem egy kiegészítő szabály, melynek célja az egészségügyi intézményben hagyott gyermekek állampolgárságának mielőbbi megnyugtató rendezése. Éppen ezért az új magyar állampolgársági vélelem csakis akkor áll be, ha a külföldi állampolgárságú szülő a gyermeke érdekeit súlyosan sértő módon nem intézkedik a gyermek állampolgárságának rendezése ügyében, illetve a nemzetközi együttműködési

eljárások keretében a szülők származási országa nem ismeri el a gyermeket saját állampolgárának.

2. §-hoz

Átmeneti rendelkezés a sarkalatosnak minősülő módosításokhoz.

3. §-hoz

Szövegpontosító rendelkezés.

4. §-hoz

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 128. § (1) bekezdése előírja, hogy a gyámügyi eljárásban meg kell hallgatni a szülőt és más törvényes képviselőt, azt, akivel szemben kötelezettséget kívánnak megállapítani, valamint – szükség szerint – a gyermek más közeli hozzátartozóit.

A kórházban hagyott újszülött gyermekek esetében – függetlenül attól, hogy a szülők milyen állampolgárok – a gyámhivatalnak a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 44/C. § szerint nem kell az eljárásában megkísérelnie a szülők felkutatását, a szülő kötelezettsége, hogy hat héten belül nyilatkozzon a hatóság előtt arról, hogy a gyermeket az egészségügyi intézményből el szándékozik vinni.

Ezért szükséges az egészségügyi intézményben hagyott gyermekek örökbefogadhatóságára irányuló eljárást kivételként kezelni és pontosítani a Gyvt. szülői meghallgatást előíró szabályát.

5. §-hoz

Hatályba léptető rendelkezés.

6. §-hoz

Sarkalatossági záradék.